

od dioniskih varvara“- On u tom suprotstavljanju vidi obeležje celokupne duhovne epohe, smatrajući tragički vek Helena za autentični izraz i vrhunac helenske epohe.

U „Veseloj nauci“ Niče smatra kako samo umetnik ljudima daje oči i uši – kao i mogućnost da otkriju *heroja* u svakom karakteru. Izraz *herojsko* Niče koristi i u prepiskama - u pismu Karlu fon Gersdorfu iz januara 1867. Niče govori o rimskoj kulturi, koja bi mogla biti ponosna na *herojske* figure njegovog vremena, dok u pismu Hajnrih fon Stajnu iz decembra 1882. Niče kaže da nema toliko visoko mišljenje o *heroju* kao on, ali da ga smatra najprihvatljivijom formom ljudske egzistencije, posebno kada ne postoji drugi izbor. Takav stav se radikalno okreće protiv dotadašnjih filozofskih koncepcija, koje su kulminacijom helenske epohe smatrale Sokratovo doba, kao i doba koje je neposredno nakon njega usledilo. Koren takvog radikalnog obrta odražava i daleko relevantnije konsekvence. Ne dovodi se, naime, u pitanje samo stav koji filozofska tradicija ima o ulozi Sokrata u njenom vlastitom generisanju, nego i Aristotelov uvid u tri specifične forme ljudskog života: *teorijsku, praktičku i poietičku*. Svakako, ovde nije cilj odmeravanje filozofskog značaja Sokrata i Aristotela, nego bi trebalo naglasiti da je, kada je reč o mogućim posledicama, ipak opasnije *razbiti* filozofsko dostignuće u vidu posebnosti *teorijskog, praktičkog i poietičkog*, nego tvrditi da Sokrat nije vrhunac helenske epohe.

Proces, kojim je Sokratova filozofija otvorila mogućnost za takvo filozofsko pitanje, u ovom trenutku ostavljamo po strani, što ne znači da se takva veza previđa. Ipak, kada je Niče u pitanju, ne iznenađuje činjenica da su njegovi interpretatori akcenat stavili upravo na ovo drugo, budući da stav o filozofu koga bi trebalo skinuti sa trona povesti ipak dalje odjekuje od stava o jednom filozofski specifičnom pitanju. Još jedan od razloga za potrebu rasvetljavanja tog odnosa leži i u činjenici da se Niče često prema značajnim problemima i dostignućima filozofske tradicije odnosio pre implicitno, nego eksplicitno, ne otkrivajući ponekad ni prema kojim stavovima ili autorima uopšte smerava svoju kritiku (Razlog takvih okolnosti svakako treba tražiti u sâmoj Ničeovoj nameri, ali ne treba zaboraviti i mogućnost da se „u Ničeovom mišljenju pojavljuje nešto o čemu sâmo to mišljenje nije više kadro da misli“), kao kada, na primer, Aristotelu implicitno suprotstavlja stav da je važno držati se estetske forme, „ne prelazeći na područje sažaljenja, straha, etički uzvišenog“.